

Lugupeetud Aseri valla loomakasvatajad!

Inglismaal hiljuti puhkenud suu- ja sõrataud on levinud juba nelja Euroopa riiki. Suu- ja sõrataud kuulub 15 kõige ohtlikuma loomahaiguse hulka. Haigestuda võivad ka inimesed. Viirus levib nii loomade- kui loomakasvatusteede kaudu. Seda levitavad ka inimesed, transpordivahendid, rändlinnud, koerad, kassid ja närilised, samuti levib viirus loomade väljaheidetega ja isegi tuulega. Tunnused, mille järgi on võimalik kindlaks teha, kas loom on haigestunud või mitte oleksid järgmised:

1. Veistel on palavik 40-41 kraadi. Loom on loid, isutu, matsutab, mäletsemine väheneb või lakkab, suust venib süljevool, suu ja nina limaskestadel, samuti sõra piirdel, sõravahes, udaral ja nisadel on villid, loom tammub jalalt jalale ja lonkab, piimatoodang langeb järsult. Noorloomadel ei pruugi suu limaskestas velle moodustuda. Esineb südame veresoonkonna, mao ja soolekanali raske tabandumine.
2. Sigadel esineb palavik, isukaotus, villid sõrapiirdel ja sõrgadevahelise pilu nahal, nisadel, kärsal, harva ka suu limaskestal. Ilmneb vastumeelsus seista, loom liigub roomates, toetudes randmeliigesele. Emistel esineb aborte ja surnult sünde, põrsastel kõhulahtisust. Põrsastel on väga suur suremus.
3. Lammastel on haigus vähem ilmekas: villid jäsemetel ja udaral, talledel ei pruugi velle olla, neil esineb hingamis- ja südametegevuse häireid. Talledel seas on suremus suur.
4. Kitsedel kulgeb haigus tüüpilisemalt: villid suu limaskestal ja sõrapiirdel, harvemini ka udaral, ilavool suust, lüpsvatel kitsedel langeb piimatoodang järsult.

Inimesele on nakkusallikaks haigestunud loom, seda kogu haigusaja jooksul. Taudis loom levitab viirusi villikeste vedelikuga, ilaga, piimaga, uriiniga, väljaheidetega, ohtlikud on ka tapetud loomade veri ja liha. Inimese põhiliseks nakatumisviisiks on viiruste sattumine organismi naha- või limaskestade vigastuste kaudu otsesel kokkupuutel haige looma eritistega. Harvem võib esineda suu kaudu nakatumist, kui toiduks tarvitatakse haige looma toorpiima, kuumtöötlemata piimatooteid või liha. Haiguse algus on äkiline - esinevad külmavärinad, peavalu, lihase- ja liigesevalud, palavik tõuseb 38-39,5° ning püsib 6-9 päeva. Ühe-kahe päeva pärast tekivad suus kuivus- ja kõrvetustunne, valulik urineerimine ja neelamine, rohke süljeeritus, keele-igemetete ja suulimaska turse. Huuetele, pehmele ja kõvale suulaele ja suu limaskestale, vahel ka nina, neelu, kusejuha ja tupe limaskestale ilmuvad väikesed, läikivad, selge vedelikuga täidetud villikesed. Hiljem need purunevad, jättes järele valulikke haavandeid. Samasugused villikesed tekivad ka varvaste ja sõrmede vahele ning küüneloopi piirkonda. Selline villilis-haavandiline lööve püsib umbes nädal kuni kümme päeva, üksikjuhtudel nädalaid ja kuid koos villilise lööbe korduva taastekkimisega. Väikelastel võib esineda kõhulahtisust. Haigustekitaja viirus on väliskeskkonnas üsna vastupidav. Ta säilib looma karvadel kuni neli nädalat, riidel kuni 3,5 kuud, piimas toatemperatuuril 25-30 tundi, külmkapis (+4° juures) 9-12 päeva, võis 4-25 päeva, lihatoodetes kuni 50 päeva. Viirus hävib piima keetmisel viie minutiga, pastöriseerimisel 30 minutiga.

Inimeste nakatumise ennetamine seisneb eelkõige suu- ja sõrataudi leviku vältimises loomade hulgas. Selleks tuleb rakendada veterinaarseid tõrjemeetmeid.

Kui looma omanik märkab oma loomade juures eelpoolnimetatud sümptome, siis peab ta vastavalt Loomatauditõrje seaduse § 9 punkt 1 koheselt informeerima piirkonda teenindavat loomaarsti Hagbard Räs'i (GSM 050 84 450) ning tegema koostööd taudi tõrjumisel.

Soovitav oleks kinni pidada järgmistest nõuetest:

- a) ärge lubage farmi või lauta ühtegi võõrast inimest;
- b) metsloomade eemalhoidmiseks tarastage farmi ümbrus;
- c) lukustage lauda uks;
- d) piirake võimalikult palju koerte ja kasside liikumist, parem nad üldse kinni hoida;
- e) varustage laut desomatiga;
- f) laudas kasutatavate jalanõude ja tööriietega ärge lahkuge laudast või farmist;
- g) vahetage lauta või farmi tülles ja minnes tööriided ja jalanõud;
- h) välismaalt saabunud ärge lubage enne 48 tunni möödumist lauta minna.

Iga loomaomaniku kohus on hoolitseda oma looma tervise eest. Teie hoolikusest sõltub Teie talu hea käekäik.

Vastavalt Aseri valla heakorra eeskirjale on kinnistu omanik kohustatud:

- a) korras hoidma oma kinnistu piirdeaia;
- b) puhastama sadeveekraavi ja truupi;
- c) õigeaegselt niitma muru ja rohu, pügama heki ning korraldama puuokste kärpimist, mis kasvavad side ja elektriliinidesse.

Kulu ja muud kokkuriisunud prahti on lubatud põletada vaikse ilmaga ja kõiki tuleohutusnõudeid järgides. Suurem kulu põletamine kooskõlastada Päästeteenistusega.

Väljavõte Aseri valla jäätmehoolduseeskirjast.

4. JÄÄTMETE LADUSTAMINE

4.1 Aseri valla territooriumil tekkivaid jäätmeid (v.a. ohtlikud jäätmed) võib ladustada ainult jäätmeluba omavates prügilates.

4.2 Kõögivilja- ja aiapidamisjäätmeid võib territooriumi valdaja oma territooriumil komposteerida juhul, kui:

4.2.1 komposteerimiskoht on paigutatud selliselt, et see ei põhjusta ohtu keskkonnale ega inimeste tervisele;

4.2.2 komposteerimiskoht ei ole salvkaevule või puurkaevule lähemal seaduses sätestatud piirangutest

4.2.3 komposteerimiskoht on krundi piiril naaberkrundi valdaja nõusolekul

4.2.4 komposteerimiskoht ei asu veekogu kaitsevööndis.

4.3 Kanalisatsioonivõrku ühendamata hoonete kogumis- ja settekaevude tühjendamine toimub vastavalt hoonete valdajale kehtestatud kohustuste korras, arvestades põhjavee kaitse ja käesoleva eeskirja tingimustega.

4.4 Kuivkäimla sisu tohib hajaasustusega piirkondades oma aiamaal maasse kaevata hilissügisel. Käimla sisu laialilaotamine on keelatud.

4.5 Ehitusjäätmeid ja ülejääkpinnaseid võib ladustada jäätmeloaga määratud jäätmekäitluskohtades.

4.6 Saepuru ja muid puidujäätmeid põletatakse küttekolletes ning komposteeritakse vastavalt

käesolevale korrale või ladustatakse jäätmelega määratud prügilates.

5. JÄÄTMETE PÕLETAMINE

5.1 Lahtises tules on lubatud põletada riisutud kulu, oksi ja lehti vaikselt ilmaga ja kõiki tuleohutusnõudeid järgides. Igasugune omavoliline jäätmete põletamine väljaspool maaeraldust on keelatud.

5.2 Kõik jäätmete põletamisega seotud erandjuhud tuleb kooskõlastada Aseri Tuletõrjega.

5.3 Autokummide, kummijäätmete, plastide ja õlide põletamine on keelatud.

6. ARVESTUS JA ARUANDLUS

6.1 Kõik jäätmeluba omavad isikud, samuti ohtlike jäätmete tekitajad, välja arvatud kodumajapidamised on kohustatud pidama regulaarset arvestust oma tegevuses tekkinud, kogutud, hoitud või vaheladustatud, veetud, taaskasutatud või kõrvaldatud jäätmete liigi, hulgaomaduste ja tekke kohta.

Punktis 6.1 nimetatud arvestuse algdokumente ja koondandmeid peab säilitama vähemalt viie aasta jooksul.

6.2 Punktis 6.1 nimetatud isikud peavad esitama vähemalt üks kord aastas keskkonnateenistusse aruande oma jäätmealase tegevuse kohta jäätmeregistrisse kandmiseks.

7. KONTROLL JA VASTUTUS

7.1 Territooriumi valdaja peab tagama käesoleva eeskirja täitmise.

7.2 Jäätmete tekitaja ja territooriumi valdaja vastutavad ohtlike jäätmete ohutu hoidmise eest kuni üleandmiseni vastavasse kogumispunkti või ohtlike jäätmete käitluslitsentsi omavale jäätmekäitlusettevõttele.

7.3 Jäätmehoolduseeskirja täitmist kontrollivad Aseri Vallavolikogu poolt määratud ametiisikud.

7.4 Eeskirja rikkujaid karistatakse jäätmeseaduses ja haldusõiguserikkumiste seadustikus kehtestatud korras.

7.5 Eeskirja rikkumise eest, millel on kuriteo tunnused, kohaldatakse kriminaalvastutust.

7.6 Jäätmetest põhjustatud keskkonnareostus ja kahjustused likvideeritakse nende tekitaja kulul.

7.7 Kui reostuse tekitajat pole võimalik kindlaks teha, korraldab reostatud kinnisasja omanik reostuse likvideerimise oma kulul.

7.8 Kui reostatud kinnisasja omanik ei likvideeri reostust, korraldab likvideerimise reostatud kinnisasja omaniku kulul Aseri Vallavalitsus.